

Piotr SZKUTNIK*

PEŁNOMOCNICTWO DOTYCZĄCE DYSPONOWANIA FUNDUSZAMI PROPINACYJNYMI W SZADKU (1862 R.)

Streszczenie. Zyski z propinacji czyli z produkcji i sprzedaży alkoholu stanowiły jedną z najważniejszych pozycji w dochodach Szadku w XIX w. Wpływy z tej działalności należały do mieszczan-właścicieli, którzy przeznaczali je na wydatki związane z miastem. W 1862 r. 68 mieszczan-właścicieli szadkowskich udzieliło swym przedstawicielom pełnomocnictwa w zakresie zarządzania dochodami z propinacji miasta. Wybrano pięciu pełnomocników i jednego zastępcę określając w dokumencie ich kompetencje. Autografy pod pełnomocnictwem świadczą o tym, iż 73% mieszczan wybierających pełnomocników była piśmienna.

Słowa kluczowe: Szadek, akt notarialny, XIX w., dochody miasta, alfabetyzacja

Pełnomocnictwa czyli plenipotencje stanowiły upoważnienie udzielone przedstawicielowi do wykonywania czynności określonych zakresem pełnomocnictwa. Dokumenty tego typu mogły być sporządzane w sprawach sądowych, administracyjnych czy finansowych¹. W przypadku pełnomocnictwa mieszczan szadkowskich chodziło o wyznaczenie osób odpowiedzialnych za zarządzanie dochodami.

KOMENTARZ

Propinacja jako prawo do produkcji i sprzedaży alkoholu, była w okresie staropolskim jednym z podstawowych uprawnień mieszczan w miastach królewskich². Od lat 70. XVIII w. dochody z miejskich propinacji były wydzierzawiane w wyniku licytacji. Dzierżawcy dochodów propinacyjnych otrzymywali monopol na produkcję i sprzedaż alkoholu w zamian za opłaty na rzecz kasy miejskiej³.

* Piotr Szkutnik, dr, adiunkt w Katedrze Historii Historiografii i Nauk Pomocniczych Historii Instytutu Historii Wydziału Filozoficzno-Historycznego Uniwersytetu Łódzkiego, 90-219 Łódź, ul. Kamińskiego 27a, e-mail: pszkutnik@poczta.onet.pl.

¹ H. Szymańska, J. Śmiałowski, *Akta notarialne z terenu Królestwa Polskiego i ich wartość naukowa*, „Archeion” 1959, t. 30, s. 65–66.

² M. Bobrzyński, *Prawo propinacyi w dawnej Polsce*, Kraków 1888, s. 46–47.

³ W. Ćwik, *Pozostałości feudalne w miastach rządowych małopolskich terenów Królestwa Polskiego (1815–1866)*, Lublin 1968, s. 211.

W okresie Księstwa Warszawskiego produkcja trunków uchodziła za największy „przemysł” krajowy⁴. W Szadku w projekcie budżetu miasta z lat 1810–1811 zysk z produkcji alkoholu w ramach dochodów niestałych wynosił 2092 złotych polskich, co stanowiło znaczną kwotę jak na miasto tej wielkości⁵.

W czasach Królestwa Polskiego w miastach rządowych korzystano z prawa propinacji na dwa sposoby. W pierwszym, właściciel propinacji (kasa miejska, skarb lub ogół mieszczan⁶) bezpośrednio lub przez swego dzierżawcę zaopatrywał miasto w trunki. W drugim, poszczególni mieszczanie zachowywali indywidualne prawo wyrabiania i sprowadzania alkoholu, za które wnosili opłaty pod nazwą zyskowego, garncowego lub wiadrowego. Przy czym ww. dzierżawa monopolistyczna jak i pobór garncowego⁷ były oddawane dzierżawcy drogą licytacji na okres zwykle trzech lat⁸. W miastach prywatnych prawo propinacji należało do ich właściciela⁹.

W okresie Królestwa Polskiego zyski z produkcji, sprzedaży i spożycia trunków również stanowiły ważną pozycję w budżecie miast¹⁰. W Szadku będącym miastem rządowym, dochody z propinacji należały do właścicieli nieruchomości¹¹. Sprawne zarządzanie tymi funduszami wymagało wyznaczenia pełnomocników. Osoby te co pewien czas były wymieniane. Pełnomocnicy wyznaczeni w 1852 r. nie byli zainteresowani dalszym pełnieniem tej funkcji lub też zmarli, stąd też powstała konieczność wybrania nowego składu tego gremium. Miesz-

⁴ H. Grossman, *Struktura społeczna i gospodarcza Księstwa Warszawskiego na podstawie spisów ludności 1808–1810*, „Kwartalnik Statystyczny” 1925, t. 2, Warszawa 1926, s. 36.

⁵ Porównywalne zyski z propinacji wpływały do kasy miasta Warty np. w latach 1808–1809 było to 3135 zł. Zob.: D. Złotkowski, *Miasta departamentu kaliskiego w okresie Księstwa Warszawskiego (Studium gospodarcze)*, Częstochowa 2001, s. 91–92.

⁶ W Piotrkowie Trybunalskim w 1820 r. każdy właściciel posesji w mieście posiadał prawo propinacji. Zob.: W. Puś, *Stosunki gospodarcze*, [w:] *Dzieje Piotrkowa Trybunalskiego*, pod red. B. Baranowskiego, Łódź 1989, s. 268.

⁷ W Tuszyńcu w latach 1846–1849 przeprowadzono licytację dzierżawy dochodu z garncowego od trunków krajowych wprowadzanych do miasta. Zob.: Archiwum Państwowe w Łodzi (dalej: APŁ), Akta miasta Tuszyńca, sygn. 305. W Uniejowie w 1851 r. dochód z garncowego pobierany od trunków należał do ogółu mieszkańców miasta i był dzierżawiony na trzy lata. Zob.: *Dziennik Urzędowy Guberni Warszawskiej*, 1851, nr 6, s. 126. W Wieluniu w 1857 r. roczną dzierżawę z dochodu z opłaty garncowej licytowano od kwoty 800 rubli. Zob.: T. Olejnik, *Wieluń. Dzieje miasta 1793–1945*, t. 2, [w:] *Wieluń. Monografia miasta*, red. A. Szymczak, Łódź–Wieluń 2008, s. 67.

⁸ W. Ćwik, *Pozostałości...*, s. 214.

⁹ H. Rożenowa, *Produkcja wódki i sprawa pijaństwa w Królestwie Polskim 1815–1863*, Warszawa 1961, s. 79–83.

¹⁰ W Sieradzu na początku lat 20. XIX w. zyski z alkoholu stanowiły ponad połowę dochodu miasta. J. Kita, *Rozdział III. Władze i finanse miasta*, [w:] *Sieradz. Dzieje miasta w latach 1793–1939*, red. J. Kita i M. Nartowicz-Kot, Łódź–Sieradz 2014, s. 94–95. Dochód Pabianic wzrósł w latach 1806–1819 o 28% z 2246 zł do 2895 zł dzięki wzrostowi opłat konsensowych szynkarzy. Zob.: G. Missalowa, *Pabianice na drodze uprzemysłowienia 1793–1870*, [w:] *Dzieje Pabianic*, red. G. Missalowa, Łódź 1968, s. 106.

¹¹ Ludności miast królewskich, zwanych w okresie Królestwa Polskiego w XIX w. miastami narodowymi, rządowymi czy skarbowymi przysługiwała własność domów i ziemi. Zob.: Z. Stankiewicz, *Królestwo Polskie 1815–1863*, [w:] *Historia Państwa i Prawa*, t. 3. *Od rozbiorów do uwłaszczenia*, red. J. Bardach i M. Senkowska-Gluck, Warszawa 1981, s. 264.

czanie-posesorzy szadkowscy po wzajemnych uzgodnieniach 30 maja 1862 r. wyłonili plenipotentów, którzy mieli reprezentować ich interesy w zakresie dysponowania dochodami propinacyjnymi nazywanymi garncowym. Fundusze te miały być przeznaczone na wydatki miasta. Akt określa dokładnie zakres działań i kompetencji pełnomocników. Na pełnomocników wybrano czterech mieszkańców miasta i urzędnika z Sądu Pokoju Okręgu Szadkowskiego oraz jednego zastępcę. Plenipotenci byli właścicielami gruntów miejskich ale nie pochodzili z grona wybierających. Musieli się cieszyć zaufaniem lokalnej społeczności.

Jesienią 1862 r. dochody z garncowego w Szadku zostały zlicytowane i wydierżawione. W biurze Rządu Gubernialnego Warszawskiego w październiku 1862 r. odbyły się licytacje publiczne na dzierżawę dochodów propinacyjnych na 1863 r. z różnych miast guberni. W dniu 29 października 1862 r. odbył się przetarg dochodów Szadku z zyskowego od sumy 630 rubli oraz garncowego od kwoty 1556 rubli¹².

Przetarg dotyczący profitów z opłat zyskowego w Szadku z braku zainteresowanych nie powiódł się. Wyznaczono zatem kolejny termin ich licytacji w magistracie Szadku 2 grudnia 1862 r. od ww. sumy 630 rubli. Aukcja dzierżawy dochodów z garncowego zakończyła się zapewne pozytywnie, ponieważ nie podano kolejnych jej terminów¹³.

Grupa 68 właścicieli nieruchomości miejskich, która wybrała swych przedstawicieli stanowiła lokalną elitę najbardziej wpływowych mieszczan szadkowskich. Wśród nich jest wiele nazwisk również współcześnie funkcjonujących w Szadku. Mieszczanie wymienieni w pełnomocnictwie są zapewne przodkami wielu obecnych mieszkańców Szadku.

Autografy pod dokumentem pozwalają zorientować się w stopniu alfabetyzacji lokalnej społeczności. Spośród 68 mieszczan-właścicieli, większość, bo aż 50, była piśmienna. Piśmienni stanowią zatem 73% wymienionych właścicieli posesji. Poza nazwiskami polskimi pojawia się kilka niemiecko brzmiących. Większość stanowili katolicy, nieliczni mogli być ewangelikami. Należy jednak pamiętać, że wymienieni w pełnomocnictwie właściciele stanowili zaledwie kilka procent populacji miasta wynoszącej w 1859 r. 1861 mieszkańców w tym 1454 chrześcijan i 407 Żydów¹⁴. Analizując podpisy odnosi się przy tym wrażenie, że niektórzy zapisali swe autografy z wielkim trudem i być może jedynie umieli się podpisać. Stopień piśmienności mieszczan szadkowskich wypada mimo wszystko korzystnie w skali całego Królestwa Polskiego, gdzie na początku drugiej połowy XIX w., aż 80% społeczeństwa stanowili analfabeci¹⁵.

¹² *Dziennik...*, nr 37, s. 757–758.

¹³ *Dziennik...*, nr 45, s. 986; nr 46, s. 1004; nr 47, s. 1034.

¹⁴ T. Marszał, *Szadek. Monografia miasta*, Szadek 1995, s. 34.

¹⁵ R. Czepulis-Rastenis, *VII. Szkolnictwo*, [w:] *Przemiany społeczne w Królestwie Polskim 1815–1864*, red. W. Kula, J. Leskiewiczowa, Wrocław 1979, s. 184.

Publikowanie tego typu wykazów nazwisk jest niewątpliwie zachętą do refleksji nad naszymi poprzednikami żyjącymi w Szadku¹⁶. Edycje źródłowe legatów na rzecz bractw w Szadku z połowy XIX w.¹⁷ pozwalają na zidentyfikowanie szeregu postaci. W testamencie Szymona Ciesielskiego z 1852 r. występuje jako świadek Jakub Klarzyński (w pełnomocnictwie pod nr 23).

W testamencie Agnieszki z Adamkiewiczów 1voto Kosteckiej 2voto Nawrockiej z 1856 r. występują jej mąż Antoni Nawrocki (w pełnomocnictwie nr 47), bratankowie Marcin, Paweł i Teodor Adamkiewiczowie, którzy otrzymali od niej w spadku nieruchomości w Szadku (nr 39, 57, i 58). Testament ten wymienia również jako właściciele sąsiednich w stosunku do nieruchomości testatorki działek: Marcina Kobusiewicza (nr 52), Andrzeja Krauze (drugi z wyznaczonych pełnomocników), Jana Lipskiego (nr 3), Marcina Szymanowicza (nr 48), Bogumiła Zabłockiego (nr 4), a jako świadków Teodora Krajewskiego (nr 24) i Feliksa Woszczalskiego (nr 28). Kontrakt Szymona Dębowskiego z Józefem Piotrowkim z 1856 r. wymienia jako świadków Wawrzyńca Rudeckiego (nr 12) i Antoniego Jankowskiego (nr 16)¹⁸.

Nota edytorska

Występującą w oryginale pisownie zmodernizowano według wskazówek instrukcji wydawniczej¹⁹. Pierwszy wyraz z początku strony pominięto, jeśli powtarzał się on na poprzedniej stronie. W nawiasie kwadratowym zaznaczono początek danej strony w akcie. Wprowadzono akapity. Liczebniki zastąpiono liczbami. Dłuższe zdania podzielono, wprowadzając przecinki, kropki w miejsce myślników, stosując duże litery zgodnie z obecnymi regułami. Nie modernizowano imion zapisanych w autografach. Skróconym *sic* w nawiasie kwadratowym [s] oznaczono niewłaściwie zapisane tam nazwiska.

Litery *i, j, y* oddano zgodnie ze współczesnymi zasadami: daiąc – dając, iawnie – jawnie, iedni – jedni, mających – mających, nadaią – nadają, obieraią – obierają, obowiązuiące – obowiązujące, propinacyi – propinacji, przyiąć – przyjąć, przyięty – przyjęty, rezolucyi – rezolucji, stawaiący – stawający, substytucyi – substytucji, upowaźniaią – upowaźniają, Waleryan – Walerian, wzaiemnym – wzajemnym, zeznaią – zeznają; podobnie litery ó oraz x: Jakób – Jakub, Karól – Karol, Felix – Feliks, Maxymiliana – Maksymiliana.

¹⁶ W opisie majątku probostwa publikowany był poprzednio wykaz mieszkańców Bobowni. Zob.: P. Szkutnik, *Opis kościoła i probostwa w Szadku w połowie XIX w.*, „Biuletyn Szadkowski” (dalej: BSz) 2015, t. 15, s. 85.

¹⁷ P. Szkutnik, *Legaty na rzecz bractw kościelnych w Szadku w latach 50-tych XIX w.*, BSz 2016, t. 16, s. 63–75.

¹⁸ Ustalenie bliższych danych biograficznych tak licznie wymienionych w pełnomocnictwie z 1862 r. mieszczan wymaga dalszych badań.

¹⁹ *Instrukcja wydawnicza dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku*, red. K. Lepszego, Wrocław 1953; J. Tandecki, K. Kopiński, *Edytorstwo źródeł historycznych*, Warszawa 2014, s. 173–178. Z powodów technicznych nie rozróżniono jednak przypisów tekstowych i rzeczowych odpowiednimi odsyłaczami.

Niektóre wyrazy z podstawy wydania zapisano oddzielnie: niechęcią – niechęcią, niemógł – nie mógł, wniczem – w niczem, w miejsce – w miejsce, z równą – z równą. Podwojone litery zastąpiono pojedynczymi: interest – interes, cancellaryi – kancelarii, kontrollowania – kontrolowania. Pozostawiono oryginalne brzmienie wyrazów: będącemi, poczem, potrzebnemi, powyż, temiż.

PEŁNOMOCNICWO MIESZCZAN SZADKOWSKICH
Z 1862 ROKU DOTYCZĄCE DYSPONOWANIA
FUNDUSZAMI PROPINACYJNYMI

30 V 1862

Or.: Archiwum Państwowe w Łodzi oddział w Sieradzu, *akta notariusza J. Zborowskiego w Szadku*, sygn. 6, nr 197, k. 443–445v.

[k. 443] *Działo się w mieście okręgowym Szadku w kancelarii rejenta dnia /:18:/ 30 maja 1862 roku*²⁰.

Przed Józefem Zborowskim rejentem kancelarii okręgu szadkowskiego, w powiecie sieradzkim guberni warszawskiej, tu w mieście okręgowym Szadku w domu pod No²¹ 48, zamieszkałym i kancelarią utrzymującym w obecności świadków w końcu aktu tego wymienionych prawem wymagane przymioty mających stawili się osobiście:

1. Teofil Szwepski, 2. Kacper Garczyński, 3. Jan Lipski, 4. Bogumił Zabłocki, 5. Jan Wroński, 6. Augustyn Pakowski, 7. Tomasz Uznański, 8. Mateusz Maliszewski, 9. Ludwik Cypryński, 10. Marcin Rudnicki, 11. Stanisław Sarnikowski, 12. Wawrzyniec Rudecki, 13. Stanisław Kamiński, 14. Karol Sadowski, 15. Paweł Sadowski, 16. Antoni Jankowski, 17. Marcin Wroński, 18. Walerian Zygarowski, 19. Kazimierz Kurowski, 20. Michał Uznański, 21. Szymon Wol-danowski, 22. Michał Dąbrowski, 23. Jakub Klarzyński, 24. Teodor Kraiewski, 25. Wojciech Kobusiewicz, 26. Mikołaj Szepelwicz, 27. Jakub Wróblewski, 28. Feliks Woszczalski, 29. Józef Woszczalski, 30. Józef Adamowicz, 31. Karol Trynkaus, 32. Jan Śmiałowski, 33. Karol Paykr, 34. Ludwik Kraszewski, 35. Idzi Kraszewski, 36. Feliks Kupciński, 37. Wawrzyniec Łazuchiewicz, 38. Jan Osękowski, 39. Teodor Adamkiewicz, 40. Leon Adamkiewicz, 41. Andrzej Kulamowicz, 42. Franciszek Stamirowski, 43. Marcin Zalewski, 44. Leon Lipiński, 45. Jakub Łazuchiewicz, 46. Bogumił Tyll, 47. Antoni Nawrocki, 48. Marcin Szymanowicz, 49. Marcin Sowiński, 50. Antoni Kluszczyński, 51. Józef Kurowski, 52. Mar [k. 443v]cin Kobusiewicz, 53. Michał Lipski, 54. Jakub Czekański, 55. Józef Krau-

²⁰ W lewym górnym rogu aktu adnotacja: „Wyciąg główny bez klauzuli wydany został zupełnym świadectwem Szadek dnia i roku jak w akcie Józef Zborowski rejent”. Po środku stem-pel opłaty skarbowej wartości 7 i pół kopiejki.

²¹ No – numerem.

ze, 56. Wiktor Kobusiewicz, 57. Paweł Adamkiewicz, 58. Marcin Adamkiewicz, 59. Maciej Wróblewski, 60. Antoni Kozłowski, 61. Antoni Łazuchiewicz, 62. Mateusz Garczyński, 63. Michał Wiśniewski, 64. Łukasz Budziński, 65. Adam Kraiewski, 66. Fryderyk Gibetner²², 67. Wojciech Działarski, 68. Antoni Woszczalski²³. Wszyscy właściciele nieruchomości miejskich i gruntów tu w mieście okręgowym Szadku zamieszkali²⁴ i zamieszkanie prawne mający mnie rejentowi i świadkom z osób swych znani, do działań prawnych zdolni jawnie i dobrowolnie zeznali i niniejszym zeznają akt pełnomocnictwa szczególnego w osnowie następującej:

Że oni jako mieszkańcy miasta tutejszego Szadku i jako właściciele nieruchomości i gruntów, którym służy prawo propinacji czyli garncowego i fundusz z tytułu tego stanowi ich własność ustanowili poprzednio plenipotentów, z których jedni już pomarli, a pozostali przy życiu nie chcą tych obowiązków sprawować dlatego też odwołując²⁵ poprzednie pełnomocnictwo w dniu /:17:/ 29 lutego 1852 roku przed Stokowskim rejentem okręgu szadkowskiego zeznane i działając w wykonaniu rozporządzenia Rządu Gubernialnego Warszawskiego z dnia /:26 lutego:/ 10 marca 1851 roku No 15689/4585 i innych rozporządzeń stawający komparenci²⁶ po wzajemnym porozumieniu się upoważniają 1. Kons[k. 444]tanteo Rozwadowskiego pisarza Sądu Pokoju Okręgu Szadkowskiego, 2. Andrzeja Krauze, 3. Franciszka Kobusiewicza, 4. Józefa Cypryńskiego, 5. Pawła Łazuchiewicza, wszystkich właścicieli nieruchomości miejskich i gruntów tu w mieście Szadku zamieszkałych dając im zupełną moc i władzę do dysponowania w mowie będącemi funduszami propinacji czyli garncowego miasta tutejszego Szadku.

Na potrzeby miasta, opłacanie podatków i innych wydatków, do manipulowania i kontrolowania tychże funduszków. Do robienia obrachunków, przejrzenia takowych i czynienia monit nad temiż, a to tak dawniejszych, jak też terażniejszych i na przyszłość. Do poszukiwania funduszków jeżeli te nienależnie i nie na właściwy cel użyte zostały, i słowem do czynienia tego wszystkiego, co tylko interes ten ogółu miasta, funduszków tych z propinacji czyli garncowego dotyczy, natura rzeczy i przepisy prawa mieć chcą, tak aby to wszystko ku dobru miasta zmierzało.

²² Na marginesie dopisano „wyrazy poprawiane” oraz nazwisko „Fryderyk Gibetner”, które w treści aktu jest mniej czytelne, bo nadpisane na zapewne innym nazwisku.

²³ Nazwisko „Antoni Woszczalski” i liczba „68” dopisane na marginesie zostało w edycji wciągnięte w treść aktu.

²⁴ W akcie zapisano pierwotnie „zamieszkałych” przy czym przekreślono literę „ch”, a następnie zapisano „poprzedni wyraz poprawiany” „zamieszkali”. W edycji wprowadzono tę poprawkę.

²⁵ Wyraz „odwołując” dopisany na marginesie, pod nim zapisano „cztery dopiski” odwołujące się do trzech powyższych adnotacji dotyczących korekt w akcie. Poniżej znajduje się kilkadziesiąt inicjałów strony aktu oraz inicjały notariusza.

²⁶ Komparent – stawający, strona stawająca w sądzie lub wchodząca do procesu. Zob.: *Słownik języka polskiego*, red. J. Karłowicz, A. Kryński, W. Niedźwiedzki, t. 2, Warszawa 1902, s. 425.

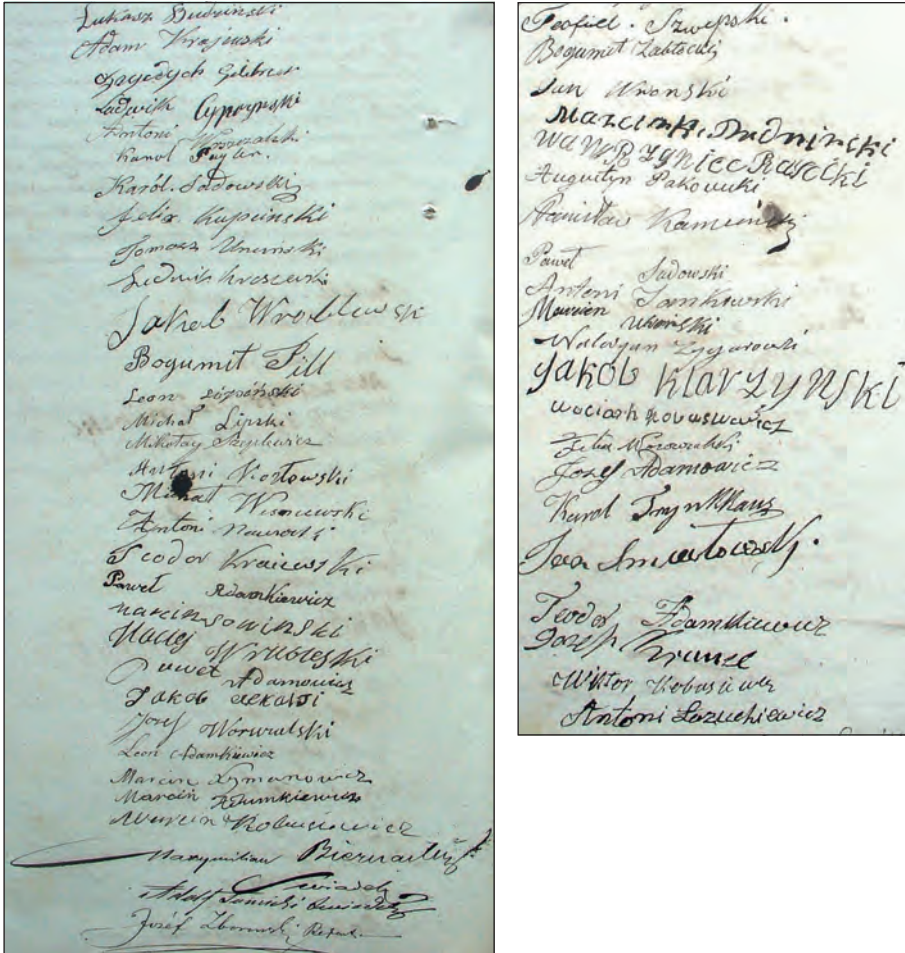
Do zeznawania, a to samych aktów urzędowych jeżeli te potrzebnemi się być okażą, do czynienia wszelkich próśb i podań przedmiotu tego dotyczących do właściwych władz w imieniu wszystkich mieszkańców jako właścicieli nieruchomości i gruntów miasta tutejszego. Do odbierania rezolucji, na tych poprzestawania, a od niepomysłnych udawania się do wyższych władz, do domagania się, aby obrachunki z funduszu [k. 444v] w mowie będącego wspólnie i w obecności pomocnika naczelnika powiatu sieradzkiego dopełniane były. Wszystko to z możliwością substytucji z równą lub ograniczoną władzą. Gdyby zaś który z pomiędzy ustanowionych, jak wyżej aktem tym pełnomocników nie mógł wykonywać tych obowiązków, to w miejsce jego na zastępcę obierają Antoniego Woszczalskiego także właściciela nieruchomości i gruntów tu w mieście Szadku zamieszkałego, któremu taką samą moc i władzę jak powyż ustanowionym nadają. Wszelkie działania ustanawianych przez akt ten pełnomocników i zastępcy stawający komparenci za tak ważne, trwale, w niczem nie wzruszone i siebie obowiązujące przyjmując i dotrzymać obowiązują się, niniejszym przyjmują, jak gdyby sami bezpośrednio działali.

Poczem akt ten w obecności świadków Maksymiliana Biernackiego obrońcy przy Sądzie Pokoju Okręgu Szadkowskiego i Adolfa Tomickiego z własnych funduszków utrzymującego się, a obydwóch tu w mieście okręgowym Szadku zamieszkałych, obywateli kraju zdziałany, przeczytany, przyjęty i w dowód tego przez stawających prócz Kacpra Garczyńskiego, Jana Lipskiego, Tomasza Uznańskiego, Mateusza Maliszewskiego, Stanisława Sar[k. 445]nikowskiego, Kazimierza Kurowskiego, Michała Uznańskiego, Szymona Woldanowskiego, Michała Dąbrowskiego, Idziego Kruszewskiego, Wawrzyńca Łazuchiewicza, Jana Osękowskiego, Andrzeja Kulamowicza, Franciszka Stamirowskiego, Marcina Zalewskiego, Jakuba Łazuchiewicza, Antoniego Kluszczyńskiego, Józefa Kurowskiego, Jakuba Czekalskiego, Mateusza Garczyńskiego i Wojciecha Działarskiego, którzy oświadczyli, iż pisać nie umieją, świadków i mnie rejenta własnoręcznie podpisany został. Stempel szacunkowy do aktu tego za kopiejek trzydzieści pobrany.

Podpisy [k. 445]: Teofil Szwepecki, Bogumił Zabłocki, Jan Wroński, Marcimk Ridnircki [s], Wawrzyniec Rasccki [s], Augustyn Pakowski, Stanisław Kamiński, Paweł Sadowski, Antoni Jankowski, Marcin Wroński, Waleryan Zygarowki, Jakób Klarzyński, Wociarh Kobusiewicz [s], Felix Woszczalski [s], Józef Adamowicz, Karol Trynkkhaus, Jan Śmiałowski, Teodor Adamkiewicz, Józef Krauze, Wiktor Kobusiewi [s], Antoni Łazuchiewicz

Dalszy ciąg podpisów na drugiej stronie [k. 445v]: Łukasz Budziński, Adam Krajewski, Fryderyk Gebetner [s], Ludwik Cypryński, Antoni Woszczalski, Karol Paykr, Karól Sadowski, Felix Kupciński, Tomasz Unański [s], Ludwik Kraszewski, Jakób Wróblewski, Bogumił Till, Leon Lipiński, Michał Lipski, Mikołaj Szeplewicz, Antoni Kozłowski, Michał Wiśniewski, Antoni Nawrocki, Teodor Kraiewski, Paweł Adamkiewicz, Marcin Sowiński, Maciej Wrubleski, Paweł

Adamowicz, Jakob Czekalsi [s], Józef Warwiulski [s], Leon Adamkiewicz, Marcin Szymanowicz, Marcin Adamkiewicz, Marcin Kobusiewicz, Maxymilian Biernacki Świadek, Adolf Tomicki świadek, Józef Zborowski rejent²⁷

Fot. 1. Podpisy pod aktem pełnomocnictwa

Źródło: APŁ oddział w Sieradzu, Akta notariusza J. Zborowskiego w Szadku, sygn. 6, nr 197, k. 445

²⁷ APŁ oddział w Sieradzu, Akta notariusza J. Zborowskiego w Szadku, sygn. 6, nr 197, k. 443–445v.

Bibliografia

- Archiwum Państwowe w Łodzi, Akta miasta Tuszyń, sygn. 305.
- Archiwum Państwowe w Łodzi oddział w Sieradzu, Akta notariusza J. Zborowskiego w Szadku, sygn. 6.
- Bobrzyński M., *Prawo propinacyi w dawnej Polsce*, Kraków 1888.
- Czepulis-Rastenis R., *VII. Szkolnictwo*, [w:] *Przemiany społeczne w Królestwie Polskim 1815–1864*, red. W. Kula, J. Leskiewiczowa, Wrocław 1979.
- Ćwik W., *Pozostałości feudalne w miastach rządowych małopolskich terenów Królestwa Polskiego (1815–1866)*, Lublin 1968.
- Dziennik Urzędowy Guberni Warszawskiej*, 1851, nr 6; 1862, nr 37, 45–47.
- Grossman H., *Struktura społeczna i gospodarcza Księstwa Warszawskiego na podstawie spisów ludności 1808–1810*, „Kwartalnik Statystyczny” 1925, t. 2, Warszawa 1926.
- Instrukcja wydawnicza dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku*, red. K. Lepszy, Wrocław 1953.
- Kita J., *Rozdział III. Władze i finanse miasta*, [w:] *Sieradz. Dzieje miasta w latach 1793–1939*, red. J. Kita, M. Nartonowicz-Kot, Łódź–Sieradz 2014.
- Marszał T., *Szadek. Monografia miasta*, Szadek 1995.
- Missalowa G., *Pabianice na drodze uprzemysłowienia 1793–1870*, [w:] *Dzieje Pabianic*, red. G. Misslowa, Łódź 1968.
- Olejnik T., *Wieluń. Dzieje miasta 1793–1945*, t. 2, [w:] *Wieluń. Monografia miasta*, red. A. Szymczak, Łódź–Wieluń 2008.
- Puś W., *Stosunki gospodarcze*, [w:] *Dzieje Piotrkowa Trybunalskiego*, red. B. Baranowski, Łódź 1989.
- Rożenowa H., *Produkcja wódki i sprawa pijaństwa w Królestwie Polskim 1815–1863*, Warszawa 1961.
- Słownik języka polskiego*, red. J. Karłowicz, A. Kryński, W. Niedźwiedzki, t. 2, Warszawa 1902.
- Stankiewicz Z., *Królestwo Polskie 1815–1863*, [w:] *Historia Państwa i Prawa*, t. 3. *Od rozbiorów do uwłaszczenia*, red. J. Bardach, i M. Senkowska-Gluck, Warszawa 1981.
- Szkutnik P., *Opis kościoła i probostwa w Szadku w połowie XIX w.*, „Biuletyn Szadkowski” 2015, t. 15.
- Szkutnik P., *Legaty na rzecz bractw kościelnych w Szadku w latach 50-tych XIX w.*, „Biuletyn Szadkowski” 2016, t. 16.
- Szymańska H., Śmiałowski J., *Akta notarialne z terenu Królestwa Polskiego i ich wartość naukowa*, „Archeion” 1959, t. 30.
- Tandecki J., Kopiński K., *Edytorstwo źródeł historycznych*, Warszawa 2014.
- Złotkowski D., *Miasta departamentu kaliskiego w okresie Księstwa Warszawskiego (Studium gospodarcze)*, Częstochowa 2001.

[Wpłynęło: marzec; poprawiono: czerwiec 2017 r.]

LETTERS OF ATTORNEY FOR MANAGEMENT INCOME FROM PRODUCTION AND SALE OF ALCOHOL IN SZADEK (1862)

Summary

Profits from the production and sale of alcoholic drinks were a major item in the revenues of the city of Szadek in the 19th century. Income from this type of activity belonged to the citizens of Szadek, who allocated it for city expenditure. In 1862, 68 Szadek citizens – the proprietors – granted to their representatives full power in the scope of managing the revenues from the production and sale of alcohol. Five plenipotentiaries (proxies) and one deputy were chosen, their competencies being defined in the letters of proxy. Signatures under this document show that 73% of the proprietors choosing the plenipotentiaries were literate.

Keywords: Szadek, notarial act, 19th century, city revenues, literacy.